

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (2), 1074-1114

Geliş Tarihi:28.03.2025 Kabul Tarihi:26.05.2025

Yayın: 2025 Yayın Tarihi:30.11.2025

<https://doi.org/10.30561/sinopusd.1667823>

<https://dergipark.org.tr/sinopusd>

AN UNKNOWN MANUSCRIPT OF A POETIC HAZRAT ALI CENKNÂME

Sedat KOCABEY*

Aslinur ÖZCAN KOCABEY*

Abstract

After embracing Islam, the Turks engaged in conquests and struggles to spread the Islam. These struggles influenced various aspects of life, including literature. Cenknâmes (epic war narratives) are among the examples of this religious influence over literature. The text we examine in this study is a Cenknâme of Hazrat Ali. The battles of Hazrat Ali and his acts of bravery in these wars have been a popular subject not only among writers but also among readers in Turkish literature. Hazrat Ali, who was both a relative and a close companion of Prophet Muhammad and the fourth caliph of Islam, holds a significant place due to the hardships he endured, his political role in the early years of Islam, his contributions to the religion, and his central position in pivotal events. These factors are among the primary reasons for the enduring interest in his life. In this study, a manuscript of *Hazrat Ali Cenknâme*, written in the masnavi poetic form and preserved in our personal library, has been transcribed into modern Turkish, and its literary characteristics have been analyzed. The analysis begins with general information about battle narratives (*cenknâme*), followed by an introduction to the specific manuscript under study. Subsequently, the content, stylistic, and linguistic features of the text are examined. It has been determined that the *Cenknâme* shares certain similarities with other cenknâmes. The text consists of 229 couplets, and there is no available information regarding its author or copyist.

Keywords: Cenknâme, Hazrat Ali, Hagiography, Masnavi, Conquest and Ghaza.

* Dr. Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi, TÖMER, sedatkocabey@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0528-3324>

* Arş. Gör. Dr., Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Edebiyatı, aslinurozcan.tie@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6978-6676>

This work is licensed under a Creative Commons BY-NC-SA 2.0

Bilinmeyen Manzum Bir Hazret-İ Ali Cenknâmesi Nüshası

Öz

Türkler, İslam'ı kabul ettikten sonra İslam dinini yaymak için fetih ve mücadelelerde bulunmuştur. Bu mücadeleler hayatın birçok alanına olduğu gibi edebiyata da etki etmiştir. Cenknâmeler de bu dinin edebiyata yansımalarının önemli örneklerindendir. İncelediğimiz metin bir Hz. Ali Cenknâmesi'dir. Hz. Ali'nin mücadeleleri ve bu cenklerde gösterdiği yiğitlikler, Türk edebiyatında sadece yazarlar değil, okurlar tarafından da oldukça rağbet edilen konulardandır. Hz. Muhammed ile hem akrabalık hem gönül bağı olan ve İslam'ın dördüncü halifesi Hz. Ali'nin; yaşadığı sıkıntılar, İslamiyet'in ilk yıllarında bulunduğu siyasi konumlar ve önemli olayların merkezinde olması, İslamiyet'e katkıları, bu ilginin önemli sebeplerindendir. Bu çalışmada, şahsi kütüphanemizde bulunan ve mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış Hz. Ali Cenknâmesi nüshasının günümüz Türkçesine aktarımı yapılmış ve nüshanın edebî yönü incelenmiştir. İncelemede ilk olarak cenknâmelere dair umumi bilgi verilmiş, üzerinde çalıştığımız eser tanıtılmış; ardından içerik, üslup ve dil özellikleri ele alınmıştır. Cenknâme'nin diğer Hz. Ali cenknâmeleriyle yer yer benzer özellikler taşıdığı tespit edilmiştir. Metin 229 beyit olup eserin müellifine ve müstensihine dair herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Anahtar Kelimeler: Cenknâme, Hz. Ali, Menâkıbnâme, Mesnevi, Fetih ve Gaza.

Introduction

In Turkish literature, Cenknames are inspirational and emotionally stirring texts that focus on wars, acts of bravery, and particularly the heroism of soldiers. Cenknames hold significance both as historical texts, as they draw inspiration from real events, and as literary works, since they are composed within certain artistic conventions. These narratives, structured around a central event, typically revolve around a primary hero. This hero stands out not only for his bravery and sense of justice but also plays a crucial role in maintaining the liveliness of the storytelling. Given that war is the fundamental element of this genre, the style is inherently epic in nature.

The struggles and wars waged by the Turks throughout history have kept the enthusiasm for war and heroism alive among the people. This has left a profound impact on generations, including the present day. Consequently, the public's interest in literary genres such as Battalname, Gazavatname, and Cenkname, which focus on war and heroism, has grown. Gazavatnames, written in both verse and prose, depict

battles against the enemies of the faith (Canım, 2016: 61). In this regard, Cenknâmes share more similarities with Gazavatnames than with other genres. One of the primary reasons for the widespread popularity of Cenknâmes in Anatolia must be their recitation and narration in places where people gathered during long winter nights such as coffeehouses. Initially transmitted orally in these gatherings, these narratives have endured to the present day as the most popular ones were eventually committed to writing. The existence of numerous variants of cenknâmes—constantly enriched through this oral tradition—serves as tangible evidence of their widespread acceptance and popularity among the people.

Çetin, who sought to determine the place of Hazrat Ali cenknâmes within the storytelling tradition, classifies them under three main influences:

- a. The Old Turkic tradition
- b. The Islamic tradition
- c. The Persian tradition

By doing so he extensively references the classification of Fuat Köprülü, who divides Turkish folk narrative tradition into three main categories (Çetin, 1997: XXXI). In examining the manuscript at hand, we will adhere to the classifications in Çetin's significant book, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri* (Çetin, 1997).

With the Turks' acceptance of Islam, numerous Islamic elements were incorporated into both written and oral traditions. For instance, this connection can be observed in the reflections of foundational Islamic doctrines—such as the Quran, Sunnah, and Hadith—which are among the primary sources of classical Turkish literature, the longest period in Turkish literary history. These sources nourished not only written literature but also oral tradition. The vast majority of authors and poets included religious elements in their works. In literary genres of religious origin, the influence was shaped around Arab or Persian heroes. Consequently, in these narratives, we encounter settings beyond the Anatolian geography. Although the locations and heroes in these texts often lie outside Anatolia, their religious dimensions led to their widespread acceptance among the masses (Kızıldaş, 2021:

59). Cenknames transmit the elements, characters, events, cultural motifs, and knowledge of the periods they depict to future generations (Özkan, 2017: 6).

Religious epic-heroic tales, under the influence of Islam, were structured around figures like Hz. Hamza and Hz. Ali. Most examples of cenknames in Turkish literature, as in our text, center on Hz. Ali. Undoubtedly, Hz. Ali stands out among the prominent figures in Islamic history renowned for their bravery. He played an active role in the spread of Islam by participating in numerous battles and demonstrating valor, in addition to undertaking the significant duty of caliphate. As a result, he became one of the central protagonists in religious narratives. In Turkish-Islamic culture, the four caliphs are deeply revered, and this respect is consistently emphasized. Each of these caliphs has found a place in written and oral literature due to their distinct qualities. Among them, Hz. Ali, through both his trials and his heroism, has attained a legendary status. The widespread acceptance among Muslims of the narration in which Prophet Muhammad, gifting the sword Zulfiqar to Hz. Ali during the Battle of Uhud, declared, “*Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikâr*” (“There is no hero but Ali, no sword but Zulfiqar”) (Öz, 2013: 554–556), is but one of many examples attesting to his courage and heroism. In folk narratives and literary texts, Hz. Ali is not only depicted as a warrior. In this regard, the praise he received from Prophet Muhammad—the guide of all Muslims—who stated, “I am the city of knowledge, and Ali is its gate” (أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا) (Taberânî, 1983: 66), signifies that he is worthy of praise for his numerous virtues.

İsmet Çetin, who examines Hz. Ali cenknames within the traditions of epics, storytelling, and meddah (public storytelling), identifies the Arab-Islamic tradition as the source of cenknames that entered Anatolia through translations and original works from the 13th century onward. Hz. Ali cenknames emerged as a synthesis of the pre-Islamic “alp” (heroic warrior) type and the Islamic “velî” (saint) type, evolving into the “gazi” (warrior for the faith) archetype (Çetin, 1997: XXX).

A recurring motif in cenknames is the conversion of non-Muslims to Islam. Facilitating such conversions is considered highly virtuous for a Muslim. The

presence of this theme in other cenknames is also noteworthy (Kızıldaş, 2021; Öztürk, 2018).

1. Description of the Cenkname Manuscript

The majority of identified cenknames are anonymous, with their authors often unknown (Kayaokay, 2021: 22). The manuscript we examined was identified by us, and its author remains unspecified. As it is the only extant copy, a critical edition could not be prepared; instead, the narrative was analyzed from various perspectives, and the manuscript's features were documented. The manuscript exists as an independent booklet. On its front cover, there are notes we believe belong either to the copyist or the author. The manuscript shows significant moisture damage and lacks section headings or ruled lines.

Date of the Copy	Unknown.
Dimensions	2305x160 - 215x135 mm.
Folios	1 ^b -9 ^b
Lines	14 double columns
Script	Mixed Naskh
Paper	Unsize Paper
Binding	None, the spine and folios are worn
Beginning	Ol emîrû'l-mü'minîn şîr-i 'Alî Hiç yalan söylemedi anuñ dili (He is the Commander of the Faithful, the lion 'Alî His tongue never spoke a lie)
End	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilât Vir Muhammed Muştafâ şalâvat

	(Send blessings upon Muḥammad Muṣṭafā)
--	--

We believe the manuscript in our possession is written in a broken nesih script due to deformations in the anatomy of its letters. The primary reason for these deformations, in our opinion, is the copyist's level of education. The recurring issues in grammatical constructions (tamlamalar) further support the view that the copyist lacked proper training. Some letters occasionally resemble talik script, while the letter he (ه) appears in the form seen in rika calligraphy. The copyist's misspelling of hışm (حشم) as hışm (حشم) also reinforces our assessment. Additionally, the word ānık (آنک) is written as onık (ونک). The manuscript, obtained through the efforts of local researcher Mehmet Karayalman from Ordu/Ünye, consists of 229 couplets.

The literary value of this manuscript is debatable, as many couplets exhibit metrical, semantic, and orthographic irregularities. The metrical flaws, in particular, are too significant to overlook. We contend that the semantic and metrical inconsistencies in the couplets can only be corrected by comparing them with similar couplets found in other cenknâmes.

2. Linguistic Features of the Cenknâme

The vocabulary and certain grammatical features observed in the examined manuscript suggest that it was copied from a cenknâme written during the Old Anatolian Turkish period. However, it is not possible to determine the exact date of the transcription. The manuscript lacks orthographic consistency, and the letters are occasionally written in different forms. Additionally, some words contain errors in the letters used for their transcription. The paper and ink employed in the manuscript also indicate a temporal gap between the original text and the copied version.

Written in a plain style, the work contains a significant number of words and grammatical structures characteristic of the Old Anatolian Turkish period. This can be attributed to the tradition of reading cenknâmes to the public during village assemblies and long winter nights.

Evvel ol kim ögünmegi kıyalum

Ṭur uruben gücümüz şınaşalum (2b/6)

Şöyle kışdı 'İfritüñ gelin elin
Sındı şındı ol 'İfritüñ kesdi elin (6b/14)
'Alî dutdı bir kolundan ol iti
Getürüben yere urdı 'İfriti (7b/9)

3. Structural Features of the Cenknâme

The cenknâme is composed in the mesnevi verse form and consists of 229 couplets. Like many mesnevis, this cenknâme employs the short meter pattern "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" (İpekten, 2016: 231), a common choice due to its brevity. As is customary in cenknâmes, the meter is explicitly mentioned in the final couplet; however, illustrative examples of the meter will be provided below.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilât
Vir Muhammed Muşafâya şalavât

a. The İmâle

The literal meaning of *imâle* is elongation or extension (Kaya, Yılmaz, Coşkun, Kaplan, 2019: 41). This technique is employed to read an open syllable as a closed one. It is not considered a significant flaw.

Atdan ekmek gibi atar bunları
Nuşret itdi Hâk Çalab o ğanî (8b/2)
'Alî eydür her kim îmân getüre
Şağ şelâmet vatanında otura (8b/4)

b. The Med

In Arabic and Persian words, syllables containing long vowels between two consonants, as well as syllables that begin with a long vowel, are suitable for *med*. Additionally, syllables in Turkish, Arabic, and Persian words that end in double consonants can also undergo *med* (Kaya, vd., 2019: 41). Some samples in the text:

Şehr kavmi bir yere derlediler
'İfritüñ öldüğünü hep bildiler (8a/7)
Geldiler Ebu'l-'Asruñ katına
Anlarıñ halkda geldiler dîne (9a/7)

In the cenknâme, where the meter is flawed in many couplets, adjusting the following couplet to fit the meter is only possible by applying *med* to a Turkish word:

Dilerseñ ölesin imānla

Vir şalāvat imānla cānla (9b/4)

c. The Vasl (Ulama)

The lexical meaning of *vasl* is connection, linking or liaison (Kaya, vd., 2019: 39). Below are some examples of *vasl* found in the manuscript:

Çünkü anlar ‘azm-i mekân eylediler

Nuşret ile ‘Alīyi gönderdiler (9a/6)

Atdan ekmek gibi atar bunları

Nuşret itdi Hāk Çalab o ğanī (8b/2)

d. The Zihaf

As a term in *aruz* prosody, *zihaf* refers to the shortening of long syllables (Kaya, Yılmaz, Coşkun, Kaplan. 2019:44). The use of *zihaf* is considered a flaw in *aruz* meter. In the text, it appears in both Arabic and Turkish words. Given the overall metrical inconsistencies in the work, this is a common occurrence.

‘Alī eydür her kim imān getüre

Şağ şelāmet vaṭanında otura (8b/4)

Her kime kim ol ‘Alī kılıç şalar

Depesinden yarar yere dek iner (8a/12)

4. Content Features of the Cenknâme

4.1. Structure of the Cenknâme

The cenknâme begins by referencing one of the most well-known epithets of Hazrat Ali, (his honesty, bravery and fury) highlighting some of his attributes. Immediately afterward, his legendary sword, Zülfikar, and his steed, Düldül, are mentioned. Unlike other cenknâmes, the central figure of the narrative is not Hazrat Muhammad. Instead, the text primarily features Hazrat Ali, along with his family members, including Hazrat Hasan, Hazrat Hüseyin, and his wife, Hazrat Fatıma. The

introduction differs from the classical openings described by Çetin (Çetin, 1997: 104-106):

Tañrı aña hiddet virmiş-idi

Ne işiddiyse görmüş idi (1b/2)

Birgün ava çıkmış-ıdı ol ‘Alī

Evde kodı Zü’l-fiķārı Döldülü (1b/3)

The manuscript shares similarities with other cenknâmes in that Hazrat Ali battles non-Muslim enemies and demons, defeats them, and calls them to Islam. The narrative concludes with the enemy who has converted to Islam uttering the *salavat* (blessings) (Çetin, 1997: 113). The structure of this Hazrat Ali Cenknâmesi is the same as that of other classical cenknâmes, and the ending follows similar formulaic expressions:

‘Aşķla diledim şalavât

Āhirinde bulasñ adından necât (9b/5)

Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilât

Vir Muḥammed Muştafâya şalâvat (9b/6)

4.2. Summary of the Cenknâme

One day, Hazrat Ali goes hunting. During his journey, he encounters ten wrestlers, who are the children of Ebu'l-Şer'i and seek to avenge their deceased elders by taking revenge on Ali. Hazrat Ali does not reveal his identity and befriends them. Together, they head to their homeland. The ifrit (devil) is collecting tribute from this city. In Çetin's work, this city's name is Pinhan (Çetin, 1997: 24). However, the name of the city does not appear in the manuscript at hand. On the night Ali is present, the ifrit arrives to claim his tribute, a girl. Hazrat Ali asks for a few days' delay from the ifrit, which is granted. When Hazrat Ali does not return from his hunt, Ömer sets out to search for him. Upon reaching the city, Ömer dresses as a monk to avoid being recognized. Meanwhile, the ifrit's wedding is taking place. Ömer approaches the ifrit, who greets him warmly and asks him to officiate the wedding of the girl. Hazrat Ali,

disguised as the bride in wedding attire, replaces the girl, and they proceed to the ifrit's city.

Gelin tonun giymiş oturur ‘Alī

Evüñ içinde oturur ol velī (6a/4)

The ifrit intends to whip the bride, but when Ali is about to be whipped by the ifrit, he takes the whip from him. The ifrit expresses his satisfaction at having such a bride. Once in the bridal chamber, the ifrit's head is cut off by Ali. At this point, Ali and Ömer engage in battle, and they convert the city's inhabitants to Islam. Those who do not convert are condemned to give gifts and tribute. The plot structure of the manuscript up to this point exactly mirrors Çetin's classification (Çetin, 1997: 24). However, in contrast to Çetin's account, the letter written by the king of Pinhan to Ebu's-Şer'i asking to convert to Islam, and Ömer going to Pinhan to teach the people the religion, as well as Hazrat Ali returning to Medina (Çetin, 1997: 24), does not appear in the manuscript.

4.3. Character Roster

a. Hazrat Muhammed

Unlike other cenknâmes, Hazrat Muhammed is not at the center of the narrative. His name is rarely mentioned, and the epithets referring to him are almost nonexistent in the text.

Babañ Muştafâ eyle kerem

İşitgil seni ‘Alīye yā muhterem (5a/10)

‘İfrit yanına aldı Baba Emiri

Dedi hoş geldüñ Nebiler serveri (5b/7)

b. Hazrat Ali

As it is a cenknâme dedicated to Hazrat Ali, he is at the centre of the events. Various epithets for Hazrat Ali are also used throughout the text:

Ol emīrū’l-mū’minīn şīr ‘Alī

Hîç yalan söylemedi anuñ dili (1b/1)

Fikr idüp otururdu şāhib-kemāl

Ol gice kuyuda bir gavğa kopar (4a/3)

Hazrat Ali is mentioned in cenknâmes in various aspects. According to the manuscript at hand, he is primarily highlighted for his heroism and bravery.

‘Alî dutdı bir kólundan ol iti

Getürüben yere urdı ‘İfriti (7b-9)

In other cenknâmes, the Yemeni Arab character who initiates the events is mentioned, but this character is not present in the manuscript. There are ten cavalymen in this version instead of three officials assigned to in charge of bringing Hazrat Ali to the meeting:

Toz buludı çıkageldi on süvar

Cümlesi gök demür giymişler ey yâr (1b-6)

c. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin

His real name is Al-Hasan bin 'Ali b. Abi Talib. He was the eldest son of Hazrat Fatima, the daughter of Hazrat Muhammad, and 'Ali, born in 625. Following Hazrat 'Ali's death, he was declared caliph in Iraq. He passed away in Medina in 669. The name of Hazrat Hasan appears in the cenknames Berber Cengi, 'İfrit Cengi, Selasil Cengi, 'Umman Cengi, and Yername Cengi (Çetin, 1997: 206-207).

Hazrat Hüseyin: His name is Al-Huseyn b. 'Ali b. Abu Talib. He was the second son of Hazrat Fatima and Hazrat 'Ali, born in 626 or 627. There is limited information about his childhood. After the martyrdom of his brother Hazrat Hasan, he became the head of the family. Hazrat Hüseyin was martyred in Karbala in 680 (Çetin, 1997: 210-211).

In the version we have, the names of Hazrat Hasan and Hazrat Hüseyin appear together in several couplets, particularly in the context of Hazrat 'Ali's battle against the ifrit:

Namâzdan sonra fıkı eyledi

Hasan-ıla Hüseyin fıkı eyledi (4a/70)

Hasan ile Hüseyin ağlaştılar

Atamuz nice oldu diyü danışdılar (5a/103)

d. Baba Emir

According to Çetin's classification, another character found in cenknames is Baba Ömer (Hoca Ömer). This hero, who appears only in Berber Kal'ası Cengi, adds vibrancy to the narrative through his intriguing demeanor. He disguises himself and adopts a humorous personality when necessary. However, he also possesses distinct characteristics. (Çetin, 1997: 209) In the text we examined, although the name Hoca-Baba Ömer is not mentioned, there is a character named Baba Emir. His defining trait in the text is disguising himself as a monk to attend the wedding and rescue the bride. This characteristic also aligns with the shared features found in Hoca-Baba Ömer, as classified by Çetin.

Baba Emir bağladı muhkem belin

Dedi Allah bilmezem göster yüzün (5a/108)

Ol 'İfritle düğünine duş olur

Baba Emir düğün yerine gelür (5a/110)

Ol sā'at kendi eytdi keşş

Şanaşın kim keşş oldı yavuz iş (5b/111)

Baba Emir character, as seen below, is also mentioned as Ömer; therefore, as Çetin has identified, these two figures are actually the same character.

Emir tırdı eline İncıl alur

Şöyle okur keşşler hayrān kalur

Emir begendi ol kamu keşşleri

Turnadı Ömerüñ önünde hıçbiri (5b/118-119)

e. Ebu'l-‘Aşer

In Çetin's study, the name appears as Ebu'ş-Şe'ri. In İfrit Cengi, he is the ruler of Pinhan City. Hazrat Ali encounters Şe'ri's sons and proceeds to Pinhan City, where he rescues Ebu'ş-Şe'ri's daughter from İfrit. As a result, Ebu'ş-Şe'ri converts to Islam (Çetin, 1997: 238). As previously mentioned, the name of Pinhan City is not mentioned in our text. The individual we read as Ebu'l-‘Aşer is exemplified in the following couplets:

Ebu'l- 'Aşer oğlanlarını alur
'İzzetle 'Alīye karşı gelür (8b/205)
Geldiler Ebu'l- 'Aşeruñ katına
Anlaruñ halkda geldiler dīne (9a/215)

4.4. Time and Space

As indicated by the term *emirü'l-mü'minin*, the events in the story occur after the prophethood of Hazrat Muhammed. In other words, the events take place during the years of Hazrat Ali's life, from the start of prophethood in 610 to 661 AH. The exact time period in which the events occur is unclear. The events are described just as unfolding both during the day and night. The word night appears in five couplets, while most of the events mentioned in the other couplets occur during the day, even though the word itself is not used.

Ol gice kim evlerine geldiler
Kimi durup kimisi oturdılar (3b/9)

Apart from this, although the word *day* appears in the couplets, it generally conveys a sense of uncertainty regarding the time.

Bir iki gün Murtezâ anda kalur
Anlar dañı cānla 'izzet kılur (3b/14)

The following couplets provide clarity regarding the concept of time.

Kırk gün anuñla hoş geçer
Andan soñra öldürür kanın içer (4b/2)
On güne degin 'Alī anda kalur
Bunlara 'ilm-i teber gösterir (9a/2)
On günden soñra 'Alī göç eyledi
Medīne yolına 'azm eyledi (9a/3)
Üç günde 'Alī anda kalur
Anlara 'ilm-i şerī'at gösterür (9a/8)

In terms of location, both open and closed spaces (meadow, house, palace) are mentioned in the couplets. The only city name mentioned is Medina.

‘Alī eydür Medīnedür şarımız

Allāhuñ yārıdur Resūluñ yārındanım (1b/9)

‘Alī eydür atdan bunda iniñüz

İşbu çayırñ üstüne konuñuz (2a/12)

Gelin tonun giymiş oturur ‘Alī

Evüñ içinde oturur ol velī (6a/4)

Sür‘atle dün gün yürür beri

Geldi ‘İfrit sarāyına girdi çeri (6b/10)

Apart from these, the areas where battles and struggles take place can be considered open spaces, while the wedding venue can be regarded as a closed space.

4.5. Elements Related to Social and Natural Life

a. Place Names

Unlike other cenknâmes, elements related to cities, such as castles and city names, do not appear in this manuscript.

Bir ‘acāyib qal‘adur yavlaq yüce

On iki biñ pāsubān yürür gice (Kızıлтаş, 2021: 68)

Additionally, no mention of any musical instrument names is made in this manuscript.

Berbuta şeştā rebāb u erğanūn

Çalınurdu qatlarında her qanūn (Kızıлтаş, 2021: 69)

b. Elements Related to War

In the manuscript we have examined, there are not many different weapon names mentioned compared to other cenknâmes. The following are referenced: Zülfıkar, yarak, teber (axe), harbe (short spear, pike), and kılıç (sword):

Üç günden soñra yarağın eyledi

Gitmege ‘azm-i güzār eyledi (9a/9)

On güne degīn ‘Alī anda qalır

Bunlara ‘ilm-i teber gösterir (9a/3)

Biri eydür anı qılıca urarım

Bir Һarbe ile anı iki pāre idem (2b/3)

Şimdi çıķduķ biz anı urmaĝa

Öne kim düşeydükde oķula (2a/10)

When we think of Hazrat Ali, one of the first items and concepts that come to mind is the *Zü'l-fıkar* sword, which is occasionally mentioned in the text.

Düldül atlu anda bir atı var

Bir kılıç var hem adı Zü'l-fıķār (3a/13)

c. Animals

Although there is not much variety, several animal names appear in the cenknâme. Prominent among them is *Düldül*, the mount gifted to Hazrat Ali by Hazrat Muhammed (Pala, 2011: 125-126). Other animals mentioned in the couplets include horse, dog, camel, lion, hedgehog, mule, and donkey.

Birgün ava çıķmış-ıdı ol 'Alī

Evde ķodı Zü'l-fıķārı Düldülü (1b/3)

'Alī eydür atdan bunda iniñüz

İşbu çayırñ üstüne konuñuz (2a/12)

'Alī eydür ķuvvetler itdi onuñuz

Kepek mi yedüñüz nedür ĥālñüz (3a/6)

'Alī eydür dīn olmaķ da[']va

Er oldur ki şerr[i] ķomaya şava (6a/8)

'Alī arslan gibi ortada mıdır

Dört yanında durup anlar cenk ķılur (8a/10)

Ol at ķirpi gibi büberlenür

'Alñüñ altında beli üzerlenür (6b/2)

Ejderhā gözi gibi baķar gözi

Gitdi 'aķlım gördümde cānı (7a/11)

Yükletdiler ķaķıra hem deveye

Bir hecīn urdı 'ömri urmıya (9a/5)

4.6. Descriptions

a. Character Descriptions

In the cenknâme, an exaggerated style of description is used when depicting individuals. This does not apply to every character, but as seen in some examples, the exaggeration sometimes reaches an extreme level. Those searching for Hazrat Ali, unknowingly, ask about his own qualities:

Boyı anda altı arşun var mıdur

Başı künbed mi kolları çınar mıdur (1b/11)

In response, Hazrat Ali:

‘Alî eydür gövdesi ince degül

Beni görüñ ne ki benüm ne ki ol (2a/1)

Uzanur kırk arşun olur uzanur

Hem yeşil nûrıyla şöyle bezenür (3b/2)

Expressions used to describe Ifrit:

Yüzi kara hem adı ‘İfritdür

Hûnı yavuz şankim kuduz itdi (4a/10)

b. War and Situation Descriptions

A common feature of cenknâme texts, short-term battles are depicted in the couplets of this manuscript. Although not highly detailed, there are some couplets that provide information about the struggles. Although Hazrat Ali disguises himself as a bride, there are no couplets that describe a wedding or entertainment scenes.

Ol kâfirün birisi tûrdı urı

Geydi tuman geldi ol dem ilerü

Diledi kim kuşakından kim yere

Diledi kim kaldura ura yere

Mişkal zerre yerinden ayırmadı

Güya kim bir kayadur götürmedi (2b/9-10-11)

Çekdiler çalışdılar bunlar ‘Alîyi

Hergiz yerinden ayırmadılar ol velî

Silkinivirdi bir kez şarmaşdılar

Bir uğradan yer üstüne düşdiler (3a/4-5)

The couplet describing Hazrat Ali disguising himself as a bride is also one of the situation descriptions.

‘Alī eydür siz getirün bir gelin tonını aña

Gelini alup beni virün aña (4b/14)

The couplet describing the monk, who is one of the characters in the cenknâme, is an example of both situation and character description.

Tesbiḥ dizmiş koyunına hem boynına

Bir İncil kitābı aldı eline (5b/3)

4.7. Motifs

a. Religious Motifs

a.1. Belief in Allah and Islam

As a religious genre, cenknâme contains significant Islamic elements. The belief in Allah is prominent from the beginning. While Hazrat Ali fights his enemies, Allah's grace is with him.

Atdan ekmek gibi atar bunları

Nuşret itdi Ḥaḳ Çalab o ğanī (8b/2)

a.2. Prophets

In the text, there is reference only to Hazrat Muhammed among the prophets.

‘Alī eydür Medīnedür şarımız

Allāhuñ yāridür Resūluñ yārındanım (1b/9)

a.3. On Christianity

When they arrive at the wedding venue, a monk appears. The details of the monk's attire, such as the *zünнар* (a belt), the Bible in his hand, and the cross around his neck, are significant.

Geydi bir yıldız kuşandı zünnārı

Hem uzadı beline tırnağı

Tesbiḥ dizmiş koyunına hem boynına

Bir İncil kitābı aldı eline (5b/2-3)

b. Extraordinary Events

In the cenknâme, when Hazrat Ali is in a difficult situation, his horse and sword assist him. In an extraordinary manner, he fights alone against hundreds of people. During this time, he also performs other miraculous feats.

Düldül atlu anda bir atı var
Bir kılıç var hem adı Zü'l-fikār
Her ne vakt ol 'Alī ana biner
Düşmāna kim ol kılıç şalar (3a/13-14)
Yüz biñ er hem öñünden durmaz kaçar
Kāfirün kanını dört yaña saçar
Uzanur kırk arşun olur uzanur
Hem yeşil nūryla şöyle bezenür (3b/1-2)

c. Disguising

Hazrat Ali disguises himself as a bride in order to save a girl who is being forced to marry the ifrit. He later kills the ifrit.

Bunlar yerinde temāşāda ğavġāda
Gelin oldu 'Alī aña göz ay dedi (5a/3)

d. Conversion

The foundation of cenknâme is based on jihad and the idea of spreading the religion. The main goal is to convert people to Islam (Çetin, 1997: 446). In this story, such a goal is also present. At the end of the tale, the king and his people embrace Islam.

Çıkdı sarāydan ol dem 'Alī
Ey kāfirler uş bilün benim 'Alī
Depeledüm 'İfriti geldim size
İmān 'arz iderim dönün bize (8a/4-5)
'Alī eydür her kim imān getüre
Şağ şelāmet vañanında otura
İmān getüreni çün kılay āzād

Getürsen dahı uçmak gözet

Sürdi ‘Alî anda secde itdiler

Yuṭkunup bir Tañrıya ṭaptılar (8b/4-5-6)

CONCLUSION

In this study, we examined a verse Cenkname of Hazrat Ali, whose poet or copyist is unknown. The presence of words and formal features from the 14th and 15th centuries, corresponding to the Old Anatolian Turkish period, suggests that the manuscript may have been copied from a Cenkname written during that era. The absence of the copyist's name and the date of copying on the manuscript supports this assumption. There are issues with orthography and meter, indicating that the copyist may not have received a thorough education. Additionally, the presence of catchwords on both sides of the folio, whereas they should only be on side B, further strengthens this view. To estimate the date of copying, we considered the script style, errors, the forms of the letters used, and the physical characteristics of the manuscript. The copying likely took place in the second half of the 18th century or the early 19th century. The lack of orthographic consistency in the manuscript suggests a significant gap between the date of composition and the date of copying. We must also consider the possibility that the copyist reflected the linguistic characteristics of their geographical region and period in the text. There are couplets that are either identical or similar to those found in other Cenknames, as well as couplets that are entirely different or only slightly similar. This is a result of the popularity of Cenknames among the ordinary people and their recitation in public gatherings, leading to numerous variants between couplets. The text portrays Hazrat Ali as a legendary figure endowed with superior qualities, as demonstrated through examples in the manuscript. In some couplets, the realism of time and space is absent, and Hazrat Ali is depicted as fighting alone against numerous adversaries. Characteristics found in other religious and legendary figures are also attributed to Hazrat Ali. In terms of its overall structure—beginning, development of events, and

conclusion—the text resembles other Cenknames of Hazrat Ali. Hazrat Ali's ability to change his appearance is another significant feature shared with other Cenknames.

CENKNÂME TEXT

- [1^b] 1 Ol emîrû'l-mü'minîn şîr 'Alî
Hîç yalan söylemedi anuñ dili

Tañrı aña hiddet vermiş-idi
Ne işiddiyse görmüş idi

Birgün ava çıkmış-ıdı ol 'Alî
Evde kodı Zü'l-fikârı Döldülü

Şöyle yayan gezer-idi tağı taşı
Ölmeyüp kud bulmuş idi sor (?) kişi
- 5 Bakdı gördi qarşudan bir toz çıkar
Heybetiyle dutdıları (?) yıkar

Toz buludı çıkageldi on süvar
Cümlesi gök demür giymişler ey yâr

Geldiler 'Alîyi halka aldılar
Cümlesi 'Alîye selâm virdiler

Dediler kim ne kişisin yâ yigit
Korkma bizden toğrusunu bize eyt

'Alî eydür Medînedür şârimuz
Allâhuñ yârıdur sevgilü yârimuz
- 10 İtdiler eydür 'Alî bilür misin
'Alînüñ vaşfını bize kılur mısın

Boyı anuñ altmış arşûn var mıdır
Başı künbed mi kolları çınar mıdır

Ne kadar vaşfi gelür ol ‘Alīnūñ
Ne kadardur ya ‘lini (?) ol velīnūñ

[2^a] ‘Alī eydür gövdesi ince degül
Beni görüñ ne ki benüm ne ki ol
Biri eydür sence ise ger bunı
Koltuğumla şıkayım çıksun cānı

15 ‘Alī eydür neyleyiser ol size
Ki n'idersüz aña hışm-ıla cezā
Anlar eydür sen ne dersin yā ‘Arāb.¹
O ‘Alīden bu cihān oldı ħarāb
Biz on kişi daħı on kardaşlaruz
Kanda gidersüz hem yoldaşlaruz
Atamızıñ adıdur Ebu’l-‘Aşer
Anuñdur bu on oğul ey yār
Var-ıdı bizüm daħı bir oğlumuz
Kim deperdi biñ kişiyi yalıñuz

20 Bir ava çıkmış ‘Alīye uğramış
‘Alī anı bir eliyle yere urmış
Āl ile kesmiş anuñ başını
Atamuz anuñçün döker yaşını
Şimdi çıkduķ biz anı urmağa
Öne kim düşeydükde oķ-ıla
‘Alī eydür ‘aķl-ıla işleñ işi

¹ The word, which should originally be written as "Arab", appears in the text as "Arāb" due to metrical requirements.

Ṭanışıqla işlemek yegdür işi

‘Alī eydür atdan bunda iniñüz

İşbu çayıruñ üstüne konuñuz

25 Diñnenelüm bunda ta‘ām yiyelüm

Size birkaç naşihatler diyelüm

Anlar dahı atlarından indiler

Ol sā‘at çayır yüzine kondılar

[2^b] Bir pāre ta‘ām yiyüp diñlendiler

Her biri ṭurmayup ögündiler

Biri eydür ‘Alīyi göreyidüm

Bir ḍarb-ıla² anı pāreleyeydüm

Biri eydür anı kılıca uraydum

Bir ḥarbe ile anı iki pāre idem

30 Her biri ögünüp söyleşdiler

‘Alīnin katında herze söylediler

‘Alī eydür ögünmeklik key degül

Gerek ögünmek size yalan degül

Evvel ol kim ögünmegi kıyalum

Ṭur uruban gücümüz şınaşalum

Gelün sizünle güleş dutalum

Bir da‘vīnūñ (?) bir ucına toplaşalum

‘Alī gör nicedür diñle beni

Beni başmaḵ anı başmaḵdur ya‘nī

² "ḍarb-ıla" in the text.

- 35 Ol kâfirûñ birisi tûrdı urı
Geydi tuman geldi ol dem ilerü
Diledi kim kuşakından kim yere
Diledi kim kaldura ura yere
Mişkâl-i zerre yerinden ayırmadı
Kopa kim bir kayadur götürmedi
Katuna³ geldi yeñi bir kefere
Hamle kılup hîç bulmadı zafer
Çünkü bunlar üç kez hamle kılup
Depredemez yerinden hayrân kalup
- 40 Anlar eydür taş mısın kaya mısın
Bu resme ne yigitsin ne kişisin
- [3^a] ‘Alî eydür kuvvetiñiz bu mıdur
Eliñüzden gelen ancak bu mıdur
‘Alî eydür üç hamle kılduñ baña
Bâhşış olsun imdi ikisi saña
On birden ol ‘Alîye üşdiler
Birbirine pek yapışdılar
Çekdiler çalışdılar bunlar ‘Alîyi
Hergiz yerinden ayırmadılar ol velî[yi]
- 45 Silkinivirdi bir kez şarmaşdılar
Bir uğradan yer üstüne düşdiler
‘Alî eydür kuvvetler itdi onuñuz
Kepek mi yedüñüz nedür hâliñüz

³ "katurka" in the text.

Kiminüñ şındı beli aġrur başı
Gözlerinden dökdiler kanlı yaşı

‘Alī bakdı gelenüñ göñli yavuz
‘Alī eydür baña helâl eyleñüz

Anlar eydür saña olsun uş helâl
Senüñ luţfıñ imdi olmasun helâl

50 Görklü Hallaķuñ bizi esirgedi
Dertlü sözüñ cānımızı toyladı
‘Alī eydür işde beni gördüñüz
‘Alinü<ñ gücünü bende şinduñuz

Siz biliñ kim ġarīb olduñuz <siz> aña
Irak havası eylemeñ andan yaña
Düldül adlu anuñ bir atı var
Bir kılıcı var hem adı Zü’l-fiķār
Her ne vaķt ol ‘Alī ana biner
Düşmāna kim ol kılıç şalar

[3^b] 55 Yüz biñ er hem önünden durmaz kaçır
Kāfirün kanını dört yaña şaçar
Uzanur kırķ arşūn olur uzanur
Hem yeşil nūryla şöyle bezenür
Degme bir çaldugınca kırķ er çeker
Ne kadar çeri gelürse andan kaçır
Sizüñ aña kırķ olmaz onuñuz
Nāmuşlı olmak bāri bütün döniñüz

- Anlar eydür dönelüm ey hulk-ḥuṣ
Yakındur evimiz eyleñ ferāmūṣ
- 60 Dediler kim bize miḥmān olasın
Bir iki gün bizim ile olasın
Kerem eyle bizim eve gidelüm
Ḥālimizce saña ḥürmet idelüm
On süvar ‘Alīyi ‘izzetle aldılar
Aldılar çü evlerine geldiler
Ol gice kim evlerine geldiler
Kimi durup kimisi oturdılar
Getürdiler ya ‘nī nuḳul kebāb
Başladılar yemege şeyḥ [ü] şebāb
- 65 ‘Alī eydür ol şīrīn ṭa‘āmlardan
Şükr itdi Ḥāliḳa iḥsānlardan
Koca eydür ya yigit ye-gil ni‘met
Koca kişiyim baña eyle ḥürmet
‘Alī eydür şükr ni‘metden alayım
Dā‘im-i kâ‘im ni‘metden olayım
Bir iki gün Murtezā anda qalır
Anlar daḥı cān-ıla ‘izzet kıılır
- [4^a] Bir gice Şīr ‘Alī örüturur
‘Alī namāz kıılır anlar uyur
- 70 Namāzdan soñra fikr eyledi
Ḥasan-ıla Ḥüseyn fikr eyledi
Fikr idüp otururdu şāḥib-kemāl

Ol gice apuda bir ava opar
Tara ıkup bir nazır ılır saa
Bir ulu ava gelür neydem saa
Halka urup evi dörd yanına
Baladılar yakmaa altısını
Ol koca oullarına aırur
aırur oullarına aırur

75 Dört oullarına aırur
‘Alı eydür bu daı ne hāl olur
Baa eydün bu daı ne eridür
Dün iinde ne ava ne eridür
Anlar eydür āđı olı zālīmü
Bu eri beyün ilīmīnū zālīmū
Yüzi ara hem adı ‘İfritdür
Hūnı yavuz ankim uduz itdi
Yavuzlıda bir ‘İfritdür ellere
Tamā ider hep amu güzellere

80 Bāzergā dūni gün eller demer
anda evde güzel varsa sever
Bildürürler ol zālīme ol sā‘at
Virür ol zālīm anlara hıl‘at
Bunlar varur hem azab ile alur
Ana ata asretiyle ılır

[4^b] İletüp yer halkuna yüzün aar
Bir nice gün hevāsı andan geer

- Kırk gün anuñ-ile hoş geçer
Andan şoñra öldürür kanın içer
- 85 Etini yer üstüne şuyu içer
Anuñ içün kamu halk andan kaçır
- Düni günü budur mel'ünüñ işi
Şimdi anı üstüne ağlayun anda⁴
- Bizim dañı var idi bir kızımız
Bağrımız pāresi görür gözümüz
- Birini dañı ol la'ın keşf eylemiş
Çok getürdiler bize altun gümüş
- Rāzī olmadık aña kim vire yüz
Zīrā kim anuñ fazlı yavlağ yavuz
- 90 İşde geldi güçle almak diler
Bizi şöyle mat idüp kırmadılar
- 'Alī eydür bir öğüt virem size
Öğüdümdür sebep oldu kıza
- 'İfritden kurtıla kızınıñuz
Halk içinde tāze ola göziñüz
- Anlar eydür ne dilerseñ kılalum
Ne dirseñ de teslīm olalum
- 'Alī eydür turuñ korkmañ ol itden
Bir iki gün mühlet aluñ ol itden
- 95 Diyiñ aña kız dilerseñ virelüm

⁴ This couplet exhibits a rhyme inconsistency.

Size kılıñuz biz yarağın görelüm

‘Alī eydür siz getürüñ bir gelin tonını aña

Gelini alup beni virüñ aña

[5^a] ‘Alīnüñ sözini kabûl itdiler

Ol sâ‘at ‘İfrît katına vardılar

Ol sâ‘at bunlar atdan indiler

Dügün içün tonatdılar seydiler

Bunlar yerinde temâşâ ğavğâda

Gelin oldı ‘Alī aña göz ay dedi.⁵

100 Bir kıssayı dağı bunda koyalum

Fâtıma Zehrâ mı sözine geledüm

Ol ava çıkmış-ıdı evvel ‘Alī

Fâtıma eyitdi nite oldı hâli

Emr dedi kim ol gice eve gele

Öndügün ol dağı bilesiyle

Hasan ile Hüseyin ağlaşdılar

Atamuz nice oldı diyü danışdılar

Fâtıma eyitdi Baba Emir ümmīye

Didi Fâtıma yâ Emir ‘Alī kanı

105 Ol üç gün gelmedi Seyyid ‘Alī

Bilmedü ki nice oldı ahvâli

Babañ Muştafâ ile kerem

İşitgil seni ‘Alīye yâ muhterem

⁵ This couplet exhibits a rhyme inconsistency.

Dedi Bismi'llah girdüm dest saña
Getüreyim haberin anuñ saña

Baba Emir bağladı muhkem belin
Dedi Allah bilmezem göster yüzün

Bir gün bir gece geze tamām
Ne tağ ne taş ne dere kodı tamām

110 Ol 'İfritüñ düğünine duş olur

Baba Emir düğün yerine gelür

[5^b] Ol sâ'at kendi itdi keşîş
Şanaşın kim keşîş oldu yavuz iş

Geydi bir yıldız kuşandı zünnârı
Hem uzaddı beline tırnağı

Tesbih dizmiş koynına hem boynına
Bir İncil kitâbı aldı eline

Şöyle okur İncîl âvâz ile
Kim her kuş hâz alır nâz ile

115 Vardılar 'İfrit[e] haber virdiler
Kim bize ulu keşîş gelmiş dediler

Ol keşîşler kâmusı karşı gelür
'İfrit-i la'în dağı karşı gelür

'İfrit yanına aldı Baba Emiri
Dedi hoş geldiñ Nebîler serveri

Emir tırdı eline İncîl alır
Şöyle okur keşîşler hayrân⁶ kalur

⁶ "hayrân" in the text.

Emir begendi ol kamu keşîşleri
Turmadı ‘Ömeriñ önünde hîçbiri

- 120** Söylemezler her biri dilsiz olur
Her kim söylerse çevgenle urur
Gece oldu buyurdu ‘İfrit-i la‘în
Varıñ görüñ hâzır oldu mı gelin
Şeyh bunda iken kılıñ geyinini (?)
Kıyıviresin şavalum bu düğüni
Varuben yine geldiler her biri
Hâzır olmuş gelin didiler ya'ni
‘İfrit eydür Emir şāhib-kunūt
Kerem eyle geyinin (?) kıl bunuñ⁷

- [6^a]125** Kademüñ mübārekdür hem senüñ
Anda kimse varmasun illā urıñ
Emir turdı eline İncil kitāb
Oğur diñler işidür şeyh [ü] şebāb
Anı oğlanları karşı durur
Keşîş ‘izzetiyle kerem kılar
Gelin tonun giymiş oturur ‘Alī
Evüñ içinde oturur ol velī
İçerüye girdi Emir evvel m (?)
Kutlu olsun geyinüñ (?) gelin dedi

- 130** ‘Alī turdı emire elin gösterür
Ya'ni kendüyi emire bildürür

⁷ This couplet exhibits a rhyme inconsistency.

Emir eydür yâ Emire'l-mü'minîn

Pehlivanlar da olurmuş gelin

‘Alî eydür dîn olmak da[']va

Er oldur ki şerr[i] komaya şava

Emir gelir yine ‘İfrit katına

Medh eyledi gelini döne döne

‘İfrit yüz altun vireyüñ saña

Eylesün varsun du‘â kılsun baña

135 Buyurdi çıkarsunlar gelini
Bunca gündür niçün eglerler bunu

Çıkardılar ol gelini ağlayu

Ana ata yavı kılup inleyü

Götürdiler bir yahşı at

Kim gelin bine aña ol hoş-nihād⁸

Derildiler bindürdiler ol ata

Gelini kimse kalduramaz ol ata

[6^b] Yüz cehd ile ata bindürdiler
At yürümez ol atı dönderdiler

140 Ol at kirpi gibi büberlenür
‘Alinüñ altında beli üzerlenür

‘Alî der degme atımı getirüñ

Ol halâyık kaması hayrân kalur.⁹

⁸ "nihāt" int he text.

⁹ This couplet exhibits a rhyme inconsistency.

Belini üzdi ol ‘İfrit atınuñ
Belini üzdi helāk ol[dı] atuñ
Vardı ‘İfritiñ kutlu atı
Derilüp bindürdiler ol gelini
Baba Emir kendüyi düzdi bir katım
Geldi gelin katına öksürüben¹⁰
‘İfritüñ kulları var git dediler
Emir eydür beni bile virdiler
Mü’ mindim küçücükden bu kıza
Yār mıdır yoldaş mıdır bizden size
Başaklu ağaç aldı eline
Kim bakarsa urur idi geline
Sür‘ atle dün gün yürür beri
Geldi ‘İfrit sarāyına girdi çeri
Şehir halkı cümle karşı geldiler
‘İfrite hamd [ü] senā kıldılar

- 150** Kutlu olsun düğünüñ didiler
‘Ömrüñ olsun ey sultān senüñ didiler
Aduñla el virişüben gitdiler
Vir şalavāt kim diyü nitdiler
Şöyle kışdı ‘İfritüñ gelin elin
Şındı şındı ol ‘İfritüñ kesdi elin
[7^a] ‘İfrit eydür elimi kışma cānum
Şimden girü sen benimsin ben senüñ

¹⁰ This couplet exhibits a rhyme inconsistency.

- ‘İfrit eytdi aç yüzü[ñi] göreyim
De ki benden saña altun vireyim
- 155** ‘Alî gördi ya ‘nî açar yüzünü
Göstermedi ol ite yüzini
‘İfrit ol dem tahtına çıka
Nazar ile ol geline bağa
Heybet-ile bir kez bakdı aña
‘Aklı gitdi ‘İfritüñ n’ idem saña
Yuvallanup tahtından aşağı düşer
Deremedi ‘aqlını yere düşer
Baba Emir kapuda tırmış-ıdı
Kulağını kapuya virmiş-idi
- 160** Açdı kapuyı emîr emîr içre gider
Coşaruben (?) ‘aklı başına gelir
Emir eydür ne oldı saña şāh-ı cihān
Düşersin tahtından aşağı revān
‘İfrit eydür gelin bakdı baña
Şöyle hışm-ıla bakar nidem saña
Ejderhā gözi gibi bakar gözi
Gitdi ‘aqlum gördümde cānı
Emîr eydür güce çekerin kızı
Halkdan hiç özgeye dimedi
- 165** Destûr ola varayum bir göreyüm
Geline birkaç naşîhat vireyüm

Gelir gelin katına ol dīn eri

Didi bu mel'ūnı kıoma diri

Niçūn kıorsun bu mel'ūnı diri sen

Dileyüp işini bitiresin

[7^b] Çıkdı Emīr gine kıapuda durur

‘İfrit yine gelin kıatına gelür

Ya ‘nī döşege ilete anı yata

Ol gice zevkı temāşā yanına

170 ‘İfrit geline eydür gözün

Kerem eyle gösterme iki gözün

Erligüme ziyān ider bakışuñ

Āteş oluben yanar içim tışım

‘Alī eydür yā ‘İfrit imān getür

Dökün açıl eşikte otur

Ben ‘Alīyim bellü bil kim sen beni

Dünyādan çıkdı densin teni

Rāzī olmadı kim imān getüre

Şağ şelāmet vağanında otura

175 ‘Alī bildi kim ‘İfrit ölmek diler

Bu dünyādan imānsuz gitmek diler

‘Alī dutdı bir kıolundan ol iti

Getürüben yere urdı ‘İfriti

Düşdi yere çün oldu sūñükleri

Girdi Baba Emir ol dem içeri

Ol gece kesdi ‘İfritün başını

- Ol gece bitürdiler işini
Gelen öğdi geldi 'İfrit begleri
Kapuya ne kim cümle varı
- 180** Emîrleri örte kapu açıla
Dürr-i mercân aña saçu saçıla
Emir açdı kapuyı bunlar gider
Emîr gerek diyü destûr verir
- [8^a]** Hem içerü girer gelini dutar
Baba Emir girenün kellesin keser
Kâfirün yüregini tağladılar
Her kim îmân getüre şaldılar
'Alî bindi şol dem 'İfrit atına
Kim tayanur 'Alînün heybetine
- 185** Çıkdı sarâydan ol dem 'Alî
Ey kâfirler uş bilün benüm 'Alî
Depeledüm 'İfriti geldim size
Îmân 'arz iderim dönün bize
Emîn olur her kim îmân getür[e]
Şağ şelâmet vağanında otura
Şehir kavmi bir yere derildiler
'İfritün öldüğünü hep bildiler
Kamusı 'Alîye hamle kıldılar
Cevre aldılar işittiler geldiler
- 190** 'Alî[yi] çevire halka aldılar
'Alîye cümlesi hamle kıldılar

‘Alī arslan gibi ortadadır
Dört yanında durup anlar cenk kılar

Ol ‘Alī girdi bunların ortasına
Kimse durmaz ‘Alī’nün hamlesine

Her kime kim ol ‘Alī kılıç şalar
Depesinden yarar yere dek iner

Kimi çelerse bulardan pehlivān
Şıyar gibi kesilür gör cān

195 Kāh ayağın üzengüden çıkarur
Ayağıyla kāfiri bir kez urur

[8^b] Göre Tañrı arslanı ‘Alī
Kāh dutar kāfirün kuşağını
Atdan ekmek gibi atar bunları
Nuşret itdi Hāk Çalab o Ğanī
Halāyık çağırışup deryā pehlivān
Dediler kim illā el-emān el-emān

‘Alī eydür her kim imān getüre
Şağ şelāmet vatanında otura

200 İmān getüreni çün kıldı āzād
Getürsen dağı uçmak gözet

Sürdi ‘Alī anda secde itdiler
Yuṭkunup bir Tañrıya taptılar
Andan yazdı Ebu’l-‘Aşer biti
Muştuluk diledüm ol ‘İfriti

Kazab aldı biti girdi yola

Geldi çün Ebu'l-‘Aşer mürüvvetle

Çün ‘Alī bitini okudular

Ne ki şehir kavm varsa bildiler

205 Ebu'l-‘Aşer oğlanlarını alur¹¹

‘İzzetle ‘Alīye karşı gelür

Çün geldiler ‘Alīnün tapusına

‘İzzet itdi her birisi bir saña

Ebu'l-‘Aşer on oğlanlarıyla

Dīne geldi cānı gönülden şıdqla

Emir kıldı ‘Alī çün bunlar

Hākīm olsun seyre bunlar idāre

On kalem bunları kıldı hākīm

Çok vazīyyet kıldı bunlar diyem

[9^a]210 Didi kim hem ilinüz ‘adliyle var

Halk içinde kızınuz yahşi ad¹²

On güne degīn ‘Alī anda kalur

Bunlara ‘ilm-i teber gösterür

On günden soñra ‘Alī göç eyledi

Medīne yolına ‘azm eyledi

Buyurdi cümle mālını ‘İfritün

Bir yere cem‘ kıldılar cümle varın

Yükletdiler katıra hem deveye

Bir hecīn urdı ‘ömri urmıya

¹¹ "olur" in the text.

¹² This couplet exhibits a rhyme inconsistency.

215 Çünkü anlar ‘azm-i mekân eylediler

Nuşret ile ‘Alîyi gönderdiler

Geldiler Ebu’l-‘Aşerûn katına

Anlaruñ halkda geldiler dîne

Üç günde ‘Alî anda kalur

Anlara ‘ilm-i şerî‘at gösterür

Üç günden soñra yarağın eyledi

Gitmege ‘azm-i güzâr eyledi

Çünki Medîne şehrine erişdi

Baba ‘Ömer maslaḥatın erişdi

220 Muştuluk ‘Alî geldi dediler

Daḥı aşḥâblar üşdiler

Şağ selâmet geldi ‘Alî evine

Cümleñüz ehli şöyle sevine

Sened kıldılar Medîne şehrine

Cümlesine erine ‘avredine

Ne kim bu yalvarursa gelsin dedi

Bu getürdügüm mâldan alsın dedi

[9^b] ‘Alî hîçbir yol onda kımadı

‘Alî şöyle bir şāḥib-i vücūdı

225 Tamâm oldu ğazā[-yı] ‘Alînüñ

Ol şehâdet issi şāḥib-velînüñ

Biz şalâvat virelüm peygâmbere

Ol aşḥâbına ḥoş-şafāya

Dilerseñ ölesin îmânla

Vir şalāvāt imānla cānla

‘Aşk-ıla diledüm şalavāt

Āhirinde bulasūn oddan necāt

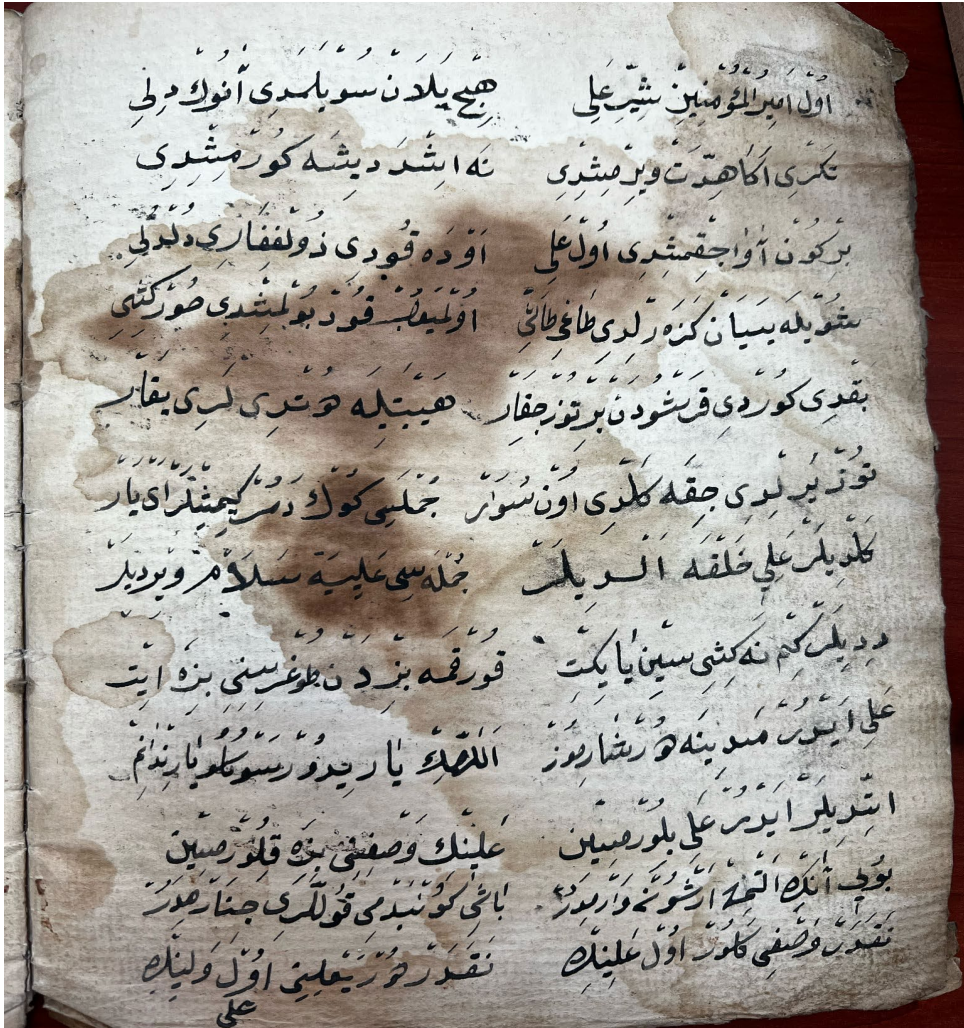
229 Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilāt

Vir Muḥammed Muştafāya şalavāt

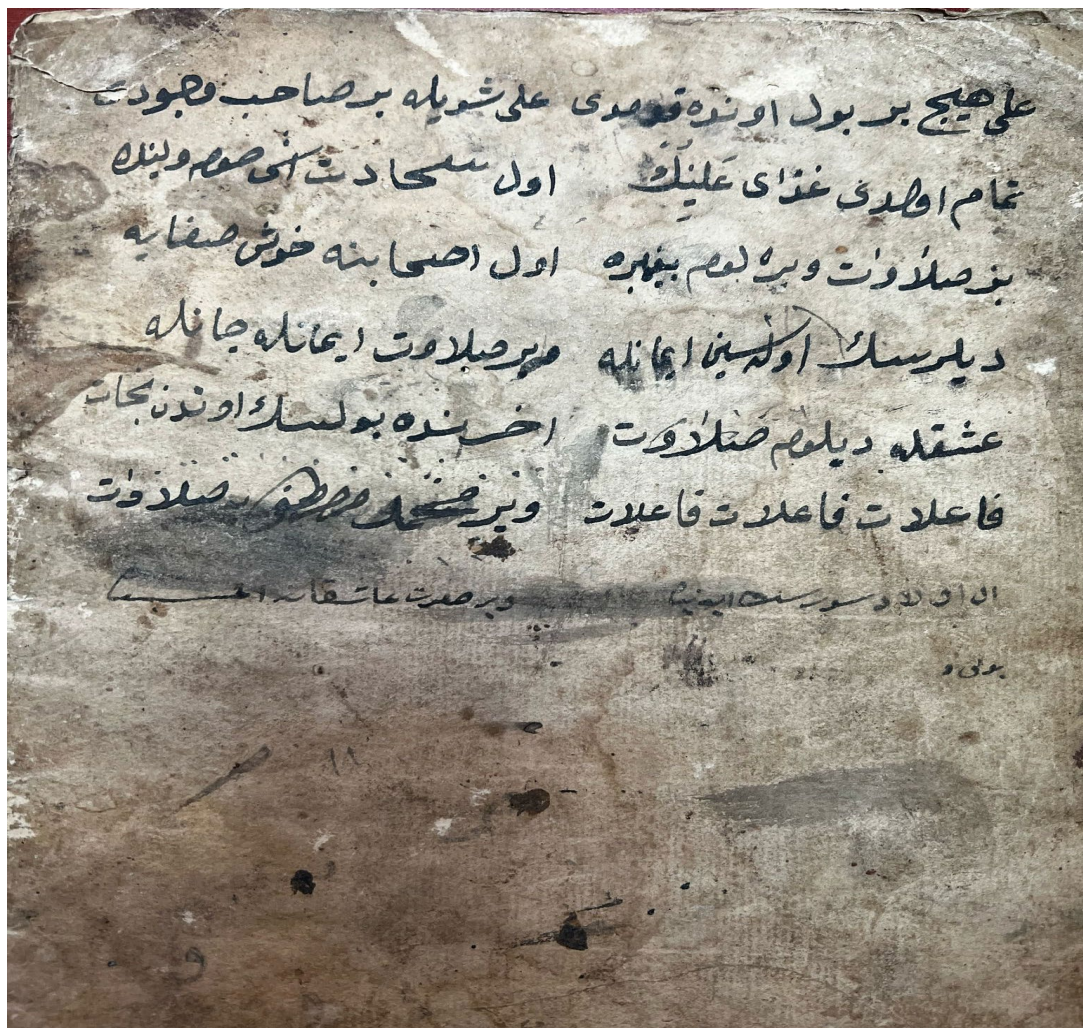
Bibliography

- Canım, R. (2016). Divan Edebiyatında Türler, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çetin, İ. (1997). Türk Edebiyatında Hz. Alî Cenknâmeleri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İpekten, H. (2016). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaya, B.A., Yılmaz, O., Coşkun, V.S. ve Kaplan, O. (2019). Klasik Türk Edebiyatı Temel Bilgiler, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Kayaokay, İ. (2021). Türk Edebiyatında Manzum Hz. Ali Cenk-nameleri ve Diyarbakırlı İbrahim Şükrî’nin Kıssa-i Kan Kal’ası ile Hikaye-i Haver-Zemîn Adlı Mesnevileri, İstanbul: DBY Yayınları.
- Kızıldaş, M. (2021). Şairi Bilinmeyen Manzum Bir Hz. Ali Cenknâmesi: Hz. Ali’nin Melik İle Cengi. Edebi Eleştiri Dergisi, 5(1), 57-96.
- Öz, M. (2013). Zülfikar. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. (C.44, ss.553-554). TDV Yayınları.
- Özkan, Ö. (2017). Derviş Gubârî, Gazavat-nâme, Midilli Müdafaası, Ankara: Bizim Büro Matbaa.
- Öztürk, A. (2018). “Bilinmeyen Bir Hz. Ali Cenknâmesi”, IV. Uluslararası Alevilik ve Bektaşilik Sempozyumu (18-20 Ekim 2018 Ankara) Bildiriler Kitabı.
- Pala, İ. (2011). Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, İstanbul: Kapı Yayınları.

Appendices

Appendix 1: 1^b folio

Appendix 2: 9^b folio